

Hakkari İlahiyat Dergisi | Hakkari Journal of Theology

e-ISSN: 2979-9988

3 (Aralık/December 2023), 68-81

Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışına İlişkin Görüşleri: Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği

University Students' Opinions on Organ Donation: The Example of Kastamonu University Faculty of Theology

Vedat GÜNCÜ

(Sorumlu Yazar)

Bağımsız Araştırmacı

Independent Researcher

Kastamonu, Türkiye

vedatguncu00@gmail.com

ORCID ID: 0009-0005-6220-7642

İslam MUSAYEV

Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi,

İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı

Assistant Professor, Kastamonu University,

Faculty of Theology, Department of

Religious Education

Kastamonu, Türkiye

islamismayil@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3111-2227

Atf: Güncü, Vedat - Musayev, İslam. "Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışına İlişkin Görüşleri: Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği". *Hakkari İlahiyat Dergisi* 3 (Aralık 2023), 68-81.

Citation: Guncu, Vedat - Musayev, Islam. "University Students' Opinions on Organ Donation: Kastamonu University Faculty of Theology Sample". *Hakkari Journal of Theology* 3 (December 2023), 68-81.

Makale Bilgisi

Makale Türü | Article Types:

Geliş Tarihi | Received:

Kabul Tarihi | Accepted:

Yayın Tarihi | Published:

Yayıncı | Published by:

Araştırma Makalesi | Research Article

14 Eylül/September 2023

16 Kasım/November 2023

30 Aralık/December 2023

Hakkari Üniversitesi İlahiyat Fakültesi / Hakkari University Faculty of Theology

İntihal | Plagiarism

Bu makale, Turnitin yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. / This article has been scanned by Turnitin. No plagiarism detected.

Etik Beyan | Ethical Statement

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. (Vedat Güncü - İslam Musayev).

Telif Hakkı | Copyright

(CC BY-NC 4.0) Uluslararası Lisansı altında lisanslanmıştır. / Licensed under the (CC BY-NC 4.0) International License.

Değerlendirme | Peer-Review

İki Dış Hakem - Çift Taraflı Körleme
Double anonymized - Two External

Çıkar Çatışması | Conflicts of Interest

Yazar(lar) tarafından beyan edilmemiştir. / The author(s) has no conflict of interest to declare.

(Bu çalışma 2209-A- Öğrenciler Üniversite Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında kabul edilen "Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışına İlişkin Görüşleri: Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği" başlıklı projesinden üretilmiştir.)

Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/haid>

E-posta: ilahiyatdergi@hakkari.edu.tr

Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışına İlişkin Görüşleri: Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği*

Özet

Organ bağışı hemen hemen her ülkenin en önemli sağlık problemlerinin başında gelmektedir. Yapılan açıklamalarda nakil bekleyen hasta sayısının sürekli artmasına rağmen bağış sayısı oldukça yetersiz kalmaktadır. Araştırmalar, organ bağışı yetersizliğinin dinsel, hukuki, eğitim kaynaklı, vb. birçok nedeninin olduğunu ortaya koymaktadır. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin organ bağışı hakkındaki görüşlerinin nicel bir araştırmayla incelenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan öğrencilerin organ bağışı hakkında farklı düşünüp düşünmedikleri, eğer farklılık varsa bunun nedenleri nelerdir sorularına cevap aranmıştır. Ayrıca dinsel bir nedenin organ bağışı konusunda etkili olup olmadığını örneklem olarak seçtiğimiz ilahiyat öğrencilerinin görüşüne dayanarak açıklamaya gayret edilmiştir. Araştırmamız ampirik bir araştırma olduğu için tarama modelinin kullanılması uygun görülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Hazırlanan ölçekte 14 soru bulunmaktadır. Ölçekteki 14 soruyla birlikte katılımcılara demografik sorular yöneltilmiştir. Anket uygulaması Google Forms web sitesi üzerinden yapılmıştır. Oluşturulan anket Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'na sunulmuş, 2022/6 sayılı oturum ve 5 No-lu kurul kararıyla etik açıdan uygun bulunduğu karar verilmiştir. Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde lisans programına devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evreni temsil edebilecek niteliğe sahip olduğu düşünüldüğü ve temsili örnekleme yoluyla seçilen anket ile sınırlandırılmıştır. Araştırma bulgularına göre eğitim düzeyi yükseldikçe organ bağışı konusunda öğrencilerin düşüncelerinin ve kararsızlıklarının olumlu yönde değiştiği ve geliştiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Organ bağışı, Kastamonu Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Öğrenci Görüşleri

University Students' Opinions on Organ Donation: Kastamonu University Faculty of Theology Sample

Abstract

Organ donation is one of the leading health problems in almost every country. According to the statements; while the number of patients waiting for transplantation is continuously increasing, the number of donations remains quite insufficient. Researches reveal that there are many reasons for the inadequacy of organ donation such as legal, religious, educational, etc. The aim of this study is to examine the views of the faculty of theology students on organ donation through a quantitative research. It was sought to answer the questions of whether the students studying at Kastamonu University Faculty of Theology think differently about organ donation and if there is a difference, what are the reasons for this difference. In addition, an effort was made to explain whether a religious reason is effective in organ donation based on the opinions of the theology students we selected as a sample. Since our research is an empirical research, it was deemed appropriate to use the survey model. The scale developed by the researcher was used as a data collection tool. There are 14 questions in the scale. Along with the 14 questions in the scale, demographic questions were asked to the participants. The questionnaire was administered through the Google Forms website. The questionnaire was submitted to Kastamonu University Social and Human Sciences Research and Publication Ethics Board, and it was decided to be ethically appropriate with the decision of the board with session No. 2022/6 and No. 5. The population of the study consists of students who continue their undergraduate program at Kastamonu University Faculty of Theology in the 2022-2023 academic year. The sample of the study was limited to the questionnaire selected through representative sampling, which was thought to have the qualifications to represent the universe. According to the findings of the research, it was revealed that as the level of education increases, students' thoughts and ambivalence about organ donation change and develop positively.

Keywords: Religious Education, Organ Donation, Kastamonu University, Faculty of Theology, Student Opinions

* Bu çalışma 2209-A- Öğrenciler Üniversite Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında kabul edilen "Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışına İlişkin Görüşleri: Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği" başlıklı projesinden üretilmiştir.

Giriş

Gerek Türkiye’de gerekse dünyanın birçok yerinde yüz binlerce hatta daha da fazla insanın organ ve doku yetmezliği nedeniyle ciddi sağlık sorunları yaşadığı bir gerçektir. Bu insanlar hayatlarının kalan kısmını sağlıklı şekilde idame ettirebilmek için organ veya doku nakline ihtiyaç duymaktadırlar. Bireylerin ihtiyaç duydukları organ ve dokuya ancak canlı donörlerin ve bireylerin öldükten sonra kullanılmak üzere önceden yaptıkları bağış beyanları sayesinde veya ölen kişilerin ailelerinin izin vermesi ile ulaşabilmeleri mümkün olmaktadır. Tıp ve teknoloji alanındaki son bilimsel gelişmelerle birlikte mekanik veya suni olarak organ ve doku üretilmesi için gösterilen çabalara rağmen bu konuda henüz istenilen başarıyı yakalamak mümkün olmamıştır. Bundan dolayıdır ki ihtiyaç duyulan organ ve dokuların temin edilebilmesi için organ bağışı yapılması konusundaki hassasiyet önemini korumaktadır. Son yıllarda gelişmiş ülkeler başta olmak üzere dünyada organ ve doku nakli konusunda büyük mesafeler kat edildiği ve bağış yapan donör sayılarında her geçen gün ciddi artışın olduğu görülmektedir. Burada organ ve doku nakliyle tedavisi mümkün olan hastaların sayısında ciddi artışların olduğunu, bu tür hastaların tedavisinde organ naklinin en iyi ve tek tedavi yöntemi olarak önemini koruduğunu da söylemek gerekir.¹ Ancak Türkiye, gelişmekte olan ülkelere göre olmasına ve nakil işlemlerini muvaffak şekilde gerçekleştirmesine rağmen organ ve doku bağışı konusundaki yetersizliklerden dolayı ciddi sorunlar yaşayan ülkeler kategorisinde yer almaktadır. Ülkemizde kalp, akciğer, karaciğer, pankreas ve böbrek gibi organlar; gözün kornea tabakası, kalp kapağı, kas ve kemik iliği başarıyla nakledilebilmesine rağmen insanlar organ ve doku bağışı konusunda hiç bilgilerinin olmadığını ve çeşitli sebeplerden dolayı sıcak bakmadıklarını dile getirmektedirler.² Bu sebeple Türkiye genelinde özellikle üniversite gençliğinin organ ve doku bağışı konusunda bilinçlendirilmesi sağlanmalı, bağış konusundaki beklentinin istenilen seviyenin üstüne çıkması için ciddi önlemlerin alınmasına çalışılmalıdır.

Organ nakli, kadavra veya canlı insan yapısından yapılan cerrahi bir operasyon olup tedavisi mümkün olmayan hastalıklardan dolayı fonksiyonunu yerine getirememesi durumu söz konusu olduğu için hasar gören bölgenin yerine sağlam doku konulması işlemidir. Organ nakli, organ yetmezliği veya organ kaybı nedeniyle yaşamı tehdit altında olanların hayatlarını kurtarması, onların yaşam kalitesini ve süresini artırması noktasında önemli bir adım olarak bireylere ikinci bir yaşama şansı vermektedir. Nakil işlemlerinin başarı ile sonuçlanması bu uygulamanın daha yaygın hale gelmesini sağlamaktadır.³

¹ Abdullah Soysal-Necibe Kaya, “Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışı İle İlgili Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeyleri: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16/2 (Ekim 2019), 718-719.

² Menekşe Kılıçarslan-Hüseyin Eriş, “Üniversite Öğrencilerinin Organ ve Doku Bağışı Hakkındaki Görüşleri”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 18/70 (Nisan 2019), 839.

³ Selver Güler vd., Bir Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışı Hakkındaki Bilgi ve Düşünceleri, *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 3/1 (2017), 420.

Sağlık Bakanlığının 2238 sayılı “Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanunu’na esasen 18 yaşını doldurmuş, akli dengesi⁴ yerinde olan her bir şahıs organ bağış yapabilir. Bağışlanabilecek organlar; kalp, kornea, tendon, böbrek, karaciğer, akciğer, üst solunum, üst sindirim yolları, ince bağırsak, pankreas, uterus (rahim), kemik, ekstremiteler (kol, bacak), kıkırdak, kas dokusu, deri, yüz ve saçlı deri şeklinde sıralanabilir.

Nakil işlemleri Sağlık Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Ulusal Koordinasyon Sistemi tarafından yürütülmekte olup gerçekleştirilen tüm işlemler kayıt altına alınmakta ve belgelenmektedir. Organ dağıtımı, ulusal bekleme listelerinde kaydı olanlar arasından başta tıbbi aciliyeti olan hastalar olmak kaydıyla kan ve doku grubu uyumuna göre yapılmaktadır. Din, dil, ırk, cinsiyet, zengin veya fakir ayrımı gözetilmemekte olup alıcı ve vericinin kimlik bilgileri ailelerin izni olmadan açıklanmamaktadır. Bilgilerin gizli kalması kanuna göre esastır.⁵

Türkiye’de Organ Bağış Hakkında Mevcut Durum

Sağlık Bakanlığı, Türkiye’de 26 bin 894 kişinin organ nakli için sıra beklediğini açıklamıştır. Bu duruma dikkat çekip farkındalık oluşturmak için her yıl ülkemizde 3-9 Kasım, “Organ ve Doku Bağış Haftası” olarak kutlanmaktadır. Bu kapsamda, çeşitli kampanyalar düzenlenmektedir. Son açıklamalara göre ülkemizde eğitim-araştırma, üniversite ve özel hastaneler de dahil olmak üzere toplam 172 organ nakli merkezi faaliyet göstermektedir. Ayrıca ülke olarak canlıdan organ bağışında oldukça iyi durumda olmamıza rağmen kadavra bağışlarında artışlar olsa bile bu konuda istenilen düzeyde olmadığımızı belirtmek gerekir. Ülkemizde bu zamana kadar 46 bin 267 böbrek, 17 bin 927 karaciğer, 1156 kalp, 343 kalp kapağı, 307 akciğer, 198 pankreas, 48 ince bağırsak 6 kalp-akciğer, olmak üzere toplam 66 bin 252 nakil gerçekleştirilmiştir. Yıllara göre beyin ölümü tespit sayıları artsa da aynı oranda aile izin sayılarında artış gözlenmemektedir. Toplam beyin ölümü tespit sayılarının içinde aile izni oranının yüzde 20 civarında olduğu söylenmektedir. 2021 yılında 22 bin 775 kişinin böbrek, 2 bin 376 kişinin karaciğer, 1290 kişinin kalp, 285 kişinin pankreas, 157 kişinin akciğer, 8 kişinin böbrek-pankreas, 2 kişinin kalp kapağı, 1 kişinin ise ince bağırsak olmak üzere toplamda 26 bin 894 kişinin organ nakli beklediği bildirilmiştir.⁶

Problem

Organ bağış hemen hemen her ülkenin en önemli sağlık problemlerinin başında gelmektedir. Sağlık kuruluşlarınca yapılan açıklamalarda nakil bekleyen hasta sayısı sürekli artmakta iken bağış sayısı oldukça yetersiz kalmaktadır. Araştırmalar sonucu organ bağış yetersizliğinin dinsel, hukuki, eğitim kaynaklı, vb. birçok nedeninin olduğu ortaya konmaktadır. Bu sonuçlardan hareketle çalışmamızda, dinsel bir nedenin organ bağış konusunda etkili olup olmadığını örneklem olarak seçtiğimiz ilahiyat öğrencilerinin görüşüne dayanarak açıklamaya gayret edeceğiz.

⁴ Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun, *Resmî Gazete* 16655 (29 Mayıs 1979), Kanun Numarası: 2238, 5/18, 150.

⁵ Bursa Uludağ Üniversitesi (BUÜ), “Organ Nakli Merkezi” (Erişim 21 Kasım 2023).

⁶ Sağlık Bakanlığı (SB), “Doku, Organ Nakli ve Diyaliz Hizmetleri Dairesi Başkanlığı”, (Erişim 31 Mayıs 2023).

“Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışına İlişkin Görüşleri: Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği” isimli bu çalışmanın konusu Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan öğrencilerin organ bağışına ilişkin görüşlerinin tespit edilmesidir. Araştırma, ilahiyat fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin organ bağışı hakkındaki bilgi ve görüşlerini saptamak amacıyla gerçekleştirilecektir. İlahiyat öğrencileri organ bağışı hakkında ne düşünmektedir sorusu çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

İlahiyat fakültesi öğrencilerinin organ bağışı hakkındaki görüşlerinin nicel bir araştırmayla incelenmesi de bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmadan elde edilen bulgularla ilahiyat fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin organ bağışı hakkında farklı düşünüp düşünmedikleri, eğer farklılık varsa bunun nedenleri nelerdir sorularına cevap aranacaktır. Ayrıca dinsel bir nedenin organ bağışı konusunda etkili olup olmadığını örneklem olarak seçtiğimiz ilahiyat öğrencilerinin görüşüne dayanarak açıklamaya gayret edeceğiz. Araştırma, ilahiyat fakültesinde eğitim gören öğrencilerin organ bağışı hakkındaki bilgi ve görüşlerini saptamayı amaçlamaktadır.

Literatür taraması yaptığımızda alan bazında konuyla ilgili birkaç araştırmaya⁷ rastlanmıştır. Zikredilen çalışmalar farklı üniversitelerde farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerle sınırlandırılmıştır. İncelemeye çalıştığımız bu konunun böyle bir boşluğun giderilmesinde önemli bir katkı sağlayacağını söyleyebiliriz. Bu yönüyle araştırmamızın ilahiyat fakültesi öğrencilerinin organ nakline ilişkin tutumlarını tespit ederek varsa önyargıların kırılmasına hizmet edeceğini, ayrıca organ nakline ilişkin görüşlerinin bilimsel temellere dayalı anlayışlarla yorumlanmasının gelecekteki çalışmalara ışık tutmasını temenni etmekteyiz. Çalışmanın ileriki zamanlarda yapılacak olan araştırmalara kaynak oluşturabileceğinden dolayı önemli olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmamız deneysel bir çalışmadır. Çalışmamızda bu nedenle tarama modelinin kullanılmasının uygun olduğu düşünülmüştür. Tarama tipi araştırmalarda mevcut olan kavram, durum, olay ve olguların “ne” olduğunu betimlemek ve açıklamak amaçlanır. Bu tarz çalışmalarda, elde edilmek istenen veriler için tarama modeline uygun olacak şekilde evreni temsil niteliğinde örneklem grubuna uygulanan anket tekniğinden yararlanılmaktadır.⁸ Bu nedenle çalışmamızda anket tekniğinin kullanılması uygun görülmüştür.

⁷ Aliye Bulut, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Organ Bağışı Hakkında Bilgi, Tutum ve Davranışları”, *Kocaeli Med J* 8/1 (Şubat 2019); Menekşe Kılıçarslan-Hüseyin Eriş, “Üniversite Öğrencilerinin Organ ve Doku Bağışı Hakkındaki Görüşleri”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 18/70 (Nisan 2019); Necibe Kaya, “Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışı İle İlgili Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeyleri: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16/2 (Ekim 2019).

⁸ Zeki Arslantürk, *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri* (İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2008), 101-102.

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Hazırlanan ölçekte 14 soru bulunmaktadır. Ölçekte 14 soruyla beraber demografik sorulara da yer verilmiştir. Ölçeğin anlaşılabilirliğini belirlemek için ilk başta 10-13 civarında katılımcıya anket uygulanmıştır. Gelen dönütler doğrultusunda sorulara son şekli verilmiştir. Anketin hazırlanma aşamasında konuyla ilgili yapılan çalışmalar gözden geçirilmiş, konuyla ilgili olan alan uzmanları ile görüşmeler gerçekleştirilerek anket sorularıyla ilgili olarak uzman görüşü de alınmıştır. Anket uygulaması Google Forms web sitesi üzerinden yapılmıştır. Anket sonuçları bilimsel araştırma amacı dışında kullanılmayacağı için katılımcılara kimlik bilgilerini yazmamaları, cevap verirken kendilerine en uygun olan seçeneği işaretlemeleri hususunda bilgi verilmiştir. Katılımcıların sözlü olarak onayları alındıktan sonra uygulama gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan anket Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna sunulmuş, 2022/6 sayılı oturum ve 5 No lu kurul kararıyla etik açıdan uygun bulunmuştur.

Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde lisans programına devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evreni temsil edebilecek niteliğe sahip olduğu düşünülen temsili örnekleme yoluyla seçilen anket ile sınırlandırılmıştır.

Veriler, IBM SPSS Statistics Standard Concurrent User V 26 (IBM Corp., Armonk, New York, ABD) istatistik paket programında değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler birim sayısı (n) ve yüzde (%) değerleri olarak verildi. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiler (relationship) Pearson chi-square ve Fisher's exact test ile değerlendirilmiş olup, $p < 0.05$ değeri istatistiksel olarak önemli kabul edilmiştir.

Bulgular

Tablo 1: Bireylere Ait Tanıtıcı İstatistikler

		n	%
Cinsiyet	Kadın	165	63,5
	Erkek	95	36,5
Sınıfınız	Hazırlık	41	15,8
	1	42	16,2
	2	50	19,2
	3	58	22,3
	4	69	26,5
Toplam		260	100,0

Tablo 1'e göre araştırmaya toplamda 260 kişi katılmıştır. Bireylerin %63,5'i (165 kişi) kadın, %36,5'i (95 kişi) erkektir. %15,8'i (41 kişi), %16,2'si (42 kişi) 1.sınıf, %19,2'si (50 kişi) 2.sınıf, %22,3'ü (58 kişi) 3.sınıf, %26,5'i (69 kişi) 4.sınıf öğrencisidir.

Tablo 2: Cinsiyet Değişkeni ile Soruların Karşılaştırılması

		Cinsiyet		Toplam	X ²	p	
		Kadı n	Erke k				
Organ bağı hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Hayır	n	102	50	152	5,0 99	0,07 8
		%	61,8 %	52,6 %	58,5%		
	Kararsızım	n	37	19	56		
		%	22,4 %	20,0 %	21,5%		
	Evet	n	26	26	52		
		%	15,8 %	27,4 %	20,0%		
Genel olarak organ bağışını destekliyor musunuz?	Hayır	n	6	5	11	0,8 46	0,65 5
		%	3,6%	5,3%	4,2%		
	Kararsızım	n	33	22	55		
		%	20,0 %	23,2 %	21,2%		
	Evet	n	126	68	194		
		%	76,4 %	71,6 %	74,6%		
Kimlerin organ bağışında bulunabileceğini biliyor musunuz?	Hayır	n	86	42	128	2,74 4	0,25 4
		%	52,1 %	44,2 %	49,2%		
	Kararsızım	n	28	14	42		
		%	17,0 %	14,7 %	16,2%		
	Evet	n	51	39	90		
		%	30,9 %	41,1 %	34,6%		
Bağış yapmak durumunda kalsanız hayat kurtarmak ister miydiniz?	Hayır	n	4	7	11	8,2 55	0,01 6
		%	2,4%	7,4%	4,2%		
	Kararsızım	n	24	23	47		
		%	14,5 %	24,2 %	18,1%		
	Evet	n	137	65	202		
		%	83,0 %	68,4 %	77,7%		
Organ bağı konusunun tıbbi yönü konusunda yeterince bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Hayır	n	119	62	181	4,8 89	0,08 7
		%	72,1 %	65,3 %	69,6%		
	Kararsızım	n	33	17	50		
		%	20,0 %	17,9 %	19,2%		
	Evet	n	13	16	29		
		%	7,9% %	16,8 %	11,2%		
	Hayır	n	96	51	147	2,072	

		%	58,2 %	53,7 %	56,5%		
		n	30	14	44		
Organ bağışının nasıl ve nereye yapıldığı hakkında bilginiz var mı?	Kararsızım	%	18,2 %	14,7 %	16,9%	2,191	0,35 5
		n	39	30	69		
	Evet	%	23,6 %	31,6 %	26,5%		
		n	27	20	47		
Siz öldükten sonra yakınlarınızın organlarınızı bağışlamasını istiyor musunuz?	Kararsızım	%	33,3 %	37,9 %	35,0%	2,191	0,33 4
		n	55	36	91		
	Evet	%	83 %	39 %	122 %		
		n	12	16	28		
Tanımadığımız biri için olsa bile organınızı bağışlar mısınız?	Kararsızım	%	7,3% %	16,8 %	10,8%	11,68 7	0,00 3
		n	50	39	89		
	Evet	%	30,3 %	41,1 %	34,2%		
		n	103	40	143		
Maddi çıkar karşılığında organ bağışlar mısınız?	Kararsızım	%	62,4 %	42,1 %	55,0%	5,037	0,08 1
		n	144	76	220		
	Evet	%	87,3 %	80,0 %	84,6%		
		n	15	9	24		
Yakın çevrenizin (eş dost akraba) organ bağışına olumsuz yaklaşıyor mu?	Kararsızım	%	9,1% %	9,5% %	9,2%	0,959	0,61 9
		n	6	10	16		
	Evet	%	3,6% %	10,5 %	6,2%		
		n	50	34	84		
İslâm'ın organ bağışına yaklaşımını biliyor musunuz?	Kararsızım	%	30,3 %	35,8 %	32,3%	6,666	0,03 6
		n	78	43	121		
	Evet	%	47,3 %	45,3 %	46,5%		
		n	37	18	55		
	Hayır	%	22,4 %	18,9 %	21,2%		
		n	71	33	104		
	Kararsızım	%	43,0 %	34,7 %	40,0%		
		n	37	14	51		
	Evet	%	22,4 %	14,7 %	19,6%		
		n	57	48	105		

		%	34,5 %	50,5 %	40,4%		
Sizce İslâm dini organ nakline ve bağışına olumlu bakmakta mıdır?	Hayır	n	15	9	24	2,416	0,29 9
		%	9,1%	9,5%	9,2%		
	Kararsızım	n	75	34	109		
		%	45,5%	35,8%	41,9%		
	Evet	n	75	52	127		
		%	45,5%	54,7%	48,8%		
İslâm'a göre organ bağışı yapan kişinin, karşılığında bir ücret ya da hediye talep etmesi uygun mudur?	Hayır	n	114	57	171	3,708	0,15 7
		%	69,1%	60,0%	65,8%		
	Kararsızım	n	45	30	75		
		%	27,3%	31,6%	28,8%		
	Evet	n	6	8	14		
		%	3,6%	8,4%	5,4%		
Bir yakınınız vefat ettiğinde organlarını bağışlamayı düşünür müsünüz?	Hayır	n	38	24	62	0,613	0,73 6
		%	23,0%	25,3%	23,8%		
	Kararsızım	n	76	39	115		
		%	46,1%	41,1%	44,2%		
	Evet	n	51	32	83		
		%	30,9%	33,7%	31,9%		
Vefat ettiğiniz takdirde organlarınızın bağışlanması için talimat verdiniz mi?	Hayır	n	151	82	233	1,794	0,40 8
		%	91,5%	86,3%	89,6%		
	Kararsızım	n	7	6	13		
		%	4,2%	6,3%	5,0%		
	Evet	n	7	7	14		
		%	4,2%	7,4%	5,4%		
Toplam	n	165	95	260			
	%	100,0%	100,0%	100,0%			

Tablo 2'ye göre cinsiyet değişkeni ile Bağış yapmak durumunda kalsanız hayat kurtarmak ister miydiniz?, Tanımadığınız biri için olsa bile organınızı bağışlar mısınız? ve İslâm'ın organ bağışına yaklaşımını biliyor musunuz? soruları arasında istatistik olarak anlamlı farklılık vardır ($p < 0,05$).

Cinsiyeti kadın olanların Bağış yapmak durumunda kalsanız hayat kurtarmak ister miydiniz? sorusuna %2,4'ü (4 kişi) hayır, %14,5'i (24 kişi) kararsızım, %83'ü (137 kişi) evet yanıtını vermiştir. Cinsiyeti erkek olanların ise %7,4'ü (7 kişi) hayır, %24,2'si (23 kişi) kararsızım, %68,4'ü (65 kişi) evet yanıtını vermiştir.

Cinsiyeti kadın olanların Tanımadığınız biri için olsa bile organınızı bağışlar mısınız? sorusuna %7,3'ü (12 kişi) hayır, %30,3'ü (50 kişi) kararsızım, %62,4'ü (103 kişi) evet yanıtını vermiştir. Cinsiyeti erkek olanların ise %16,8'i (16 kişi) hayır, %41,1'i (39 kişi) kararsızım, %42,1'i (40 kişi) evet yanıtını vermiştir.

Cinsiyeti kadın olanların İslâm'ın organ bağışına yaklaşımını biliyor musunuz? sorusuna %43'ü (71 kişi) hayır, %22,4'ü (37 kişi) kararsızım, %34,5'i (57 kişi) evet yanıtını vermiştir. Cinsiyeti erkek olanların ise %34,7'si (33 kişi) hayır, %14,7'si (14 kişi) kararsızım, %50,5'i (48 kişi) evet yanıtını vermiştir.

Tablo 3: Sınıf Değişkeni ile Soruların Karşılaştırılması

		Sınıf					To pla m	X ²	p	
		Haz ırlı k	1	2	3	4				
Organ bağışı hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Hayır	n	19	24	32	38	39	152	6,9 57	0, 54 1
		%	46,3%	57,1%	64,0%	65,5%	56,5%	58,5%		
	Kararsızım	n	13	8	11	11	13	56		
		%	31,7%	19,0%	22,0%	19,0%	18,8%	21,5%		
	Evet	n	9	10	7	9	17	52		
		%	22,0%	23,8%	14,0%	15,5%	24,6%	20,0%		
Genel olarak organ bağışını destekliyor musunuz?	Hayır	n	0	3	1	3	4	11	5,0 97	0, 74 7
		%	0,0%	7,1%	2,0%	5,2%	5,8%	4,2%		
	Kararsızım	n	10	7	13	12	13	55		
		%	24,4%	16,7%	26,0%	20,7%	18,8%	21,2%		
	Evet	n	31	32	36	43	52	194		
		%	75,6%	76,2%	72,0%	74,1%	75,4%	74,6%		
Kimlerin organ bağışında bulunabileceğini biliyor musunuz?	Hayır	n	21	14	26	33	34	128	10, 81 2	0, 21 3
		%	51,2%	33,3%	52,0%	56,9%	49,3%	49,2%		
	Kararsızım	n	8	12	7	8	7	42		
		%	19,5%	28,6%	14,0%	13,8%	10,1%	16,2%		
	Evet	n	12	16	17	17	28	90		
		%	29,3%	38,1%	34,0%	29,3%	40,6%	34,6%		
Bağış yapmak durumunda kalsanız hayat kurtarmak ister miydiniz?	Hayır	n	2	2	2	4	1	11	5,8 96	0, 65 9
		%	4,9%	4,8%	4,0%	6,9%	1,4%	4,2%		
	Kararsızım	n	9	9	9	12	8	47		
		%	22,0%	21,4%	18,0%	20,7%	11,6%	18,1%		

Organ bağışısı konusunun tıbbi yönü konusunda yeterince bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Evet	n	30	31	39	42	60	202	9,7	0,28
		%	73,2%	73,8%	78,0%	72,4%	87,0%	77,7%		
	Hayır	n	26	26	39	44	46	181	9,5	0,30
		%	63,4%	61,9%	78,0%	75,9%	66,7%	69,6%		
Kararsızım	n	11	7	8	10	14	50	6,0	0,10	
	%	26,8%	16,7%	16,0%	17,2%	20,3%	19,2%			
Organ bağışısının nasıl ve nereye yapıldığı hakkında bilginiz var mı?	Evet	n	4	9	3	4	9	29	6,0	0,10
		%	9,8%	21,4%	6,0%	6,9%	13,0%	11,2%		
	Hayır	n	20	18	30	36	43	147	9,5	0,30
		%	48,8%	42,9%	60,0%	62,1%	62,3%	56,5%		
Kararsızım	n	11	10	8	8	7	44	6,0	0,10	
	%	26,8%	23,8%	16,0%	13,8%	10,1%	16,9%			
Siz öldükten sonra yakınlarınızın organlarınızı bağışlamasını istiyor musunuz?	Evet	n	10	14	12	14	19	69	6,0	0,10
		%	24,4%	33,3%	24,0%	24,1%	27,5%	26,5%		
	Hayır	n	6	7	7	15	12	47	6,0	0,10
		%	14,6%	16,7%	14,0%	25,9%	17,4%	18,1%		
Kararsızım	n	13	15	20	15	28	91	6,0	0,10	
	%	31,7%	35,7%	40,0%	25,9%	40,6%	35,0%			
Tanımadığımız biri için olsa bile organınızı bağışlar mısınız?	Evet	n	22	20	23	28	29	122	2,3	0,96
		%	53,7%	47,6%	46,0%	48,3%	42,0%	46,9%		
	Hayır	n	3	6	4	7	8	28	2,3	0,96
		%	7,3%	14,3%	8,0%	12,1%	11,6%	10,8%		
Kararsızım	n	14	14	20	18	23	89	2,3	0,96	
	%	34,1%	33,3%	40,0%	31,0%	33,3%	34,2%			
Maddi çıkar karşılığında organ bağışlar mısınız?	Evet	n	24	22	26	33	38	143	12,7	0,21
		%	58,5%	52,4%	52,0%	56,9%	55,1%	55,0%		
	Hayır	n	35	35	40	48	62	220	12,7	0,21
		%	85,4%	83,3%	80,0%	82,8%	89,9%	84,6%		
Kararsızım	n	4	2	9	4	5	24	9,9	0,12	
	%	9,8%	4,8%	18,0%	6,9%	7,2%	9,2%			
Yakın çevrenizin (eş dost akraba) organ bağışına olumsuz yaklaşıyor mu?	Evet	n	2	5	1	6	2	16	37,5	0,05
		%	4,9%	11,9%	2,0%	10,3%	2,9%	6,2%		
	Hayır	n	17	23	12	20	12	84	37,5	0,05
		%	41,5%	54,8%	24,0%	34,5%	17,4%	32,3%		
Kararsızım	n	18	17	33	21	32	121	37,5	0,05	
	%	43,9%	40,5%	66,0%	36,2%	46,4%	46,5%			
Evet	n	6	2	5	17	25	55	37,5	0,05	
	%	14,6%	4,8%	10,0%	29,3%	36,2%	21,2%			

İslâm'ın organ bağışına yaklaşımını biliyor musunuz?	Hayır	n	22	13	22	29	18	104		
		%	53,7%	31,0%	44,0%	50,0%	26,1%	40,0%		
	Kararsızım	n	11	9	10	6	15	51	19,	0,
		%	26,8%	21,4%	20,0%	10,3%	21,7%	19,6%	21,	01
	Evet	n	8	20	18	23	36	105		
		%	19,5%	47,6%	36,0%	39,7%	52,2%	40,4%		
Sizce İslâm dini organ nakline ve bağışına olumlu bakmakta mıdır?	Hayır	n	1	5	3	6	9	24		
		%	2,4%	11,9%	6,0%	10,3%	13,0%	9,2%		
	Kararsızım	n	26	11	24	26	22	109	17,	0,
		%	63,4%	26,2%	48,0%	44,8%	31,9%	41,9%	41,	02
	Evet	n	14	26	23	26	38	127		
		%	34,1%	61,9%	46,0%	44,8%	55,1%	48,8%		
İslâm'a göre organ bağışı yapan kişinin, karşılığında bir ücret ya da hediye talep etmesi uygun mudur?	Hayır	n	26	28	29	36	52	171		
		%	63,4%	66,7%	58,0%	62,1%	75,4%	65,8%		
	Kararsızım	n	15	11	20	17	12	75	12,	0,
		%	36,6%	26,2%	40,0%	29,3%	17,4%	28,8%	92,	11
	Evet	n	0	3	1	5	5	14		
		%	0,0%	7,1%	2,0%	8,6%	7,2%	5,4%		
Bir yakınınız vefat ettiğinde organlarını bağışlamayı düşünür müsünüz?	Hayır	n	12	13	10	13	14	62		
		%	29,3%	31,0%	20,0%	22,4%	20,3%	23,8%		
	Kararsızım	n	19	15	25	26	30	115	4,4	0,
		%	46,3%	35,7%	50,0%	44,8%	43,5%	44,2%	68,	81
	Evet	n	10	14	15	19	25	83		
		%	24,4%	33,3%	30,0%	32,8%	36,2%	31,9%		
Vefat ettiğiniz takdirde organlarınızın bağışlanması için talimat verdiniz mi?	Hayır	n	39	37	40	54	63	233		
		%	95,1%	88,1%	80,0%	93,1%	91,3%	89,6%		
	Kararsızım	n	1	0	5	3	4	13	14,	0,
		%	2,4%	0,0%	10,0%	5,2%	5,8%	5,0%	18,	07
	Evet	n	1	5	5	1	2	14		
		%	2,4%	11,9%	10,0%	1,7%	2,9%	5,4%		
Toplam	n	41	42	50	58	69	260			
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%			

Tablo 3'e göre sınıf değişkeni ile Yakın çevrenizin (eş dost akraba) organ bağışına olumsuz yaklaşıyor mu? İslâm'ın organ bağışına yaklaşımını biliyor musunuz? ve Sizce İslâm dini organ nakline ve bağışına olumlu bakmakta mıdır? soruları arasında istatistik olarak anlamlı farklılık vardır ($p < 0,05$).

Hazırlık sınıfında olanların %41,5'i (17 kişi) Yakın çevrenizin (eş dost akraba) organ bağışına olumsuz yaklaşıyor mu? sorusuna hayır, %43,9'u (18 kişi) kararsızım, %14,6'sı (6 kişi) evet yanıtını vermiştir. 1.sınıfta olanların %54,8'i (23 kişi) hayır, %40,5'i (17 kişi) kararsızım, %4,8'i (2 kişi) evet yanıtını vermiştir. 2.sınıfta olanların %24'ü (12 kişi) hayır, %66'sı (33 kişi) kararsızım, %10'u (5 kişi) evet yanıtını vermiştir.3.sınıfta olanların %34,5'i (20 kişi) hayır, %36,2'si (21 kişi) kararsızım, %29,3'ü (17 kişi) evet yanıtını vermiştir. 4.sınıfta olanların %17,4'ü (12 kişi) hayır, %46,4'ü (32 kişi) kararsızım, %36,2'si (25 kişi) evet yanıtını vermiştir.

Hazırlık sınıfında olanların %53,7'si (22 kişi) İslâm'ın organ bağışına yaklaşımını biliyor musunuz? sorusuna hayır, %26,8'i (11 kişi) kararsızım, %19,5'i (8 kişi) evet yanıtını vermiştir. 1.sınıfta olanların %31'i (13 kişi) hayır, %21,4'ü (9 kişi) kararsızım, %47,6'sı (20 kişi) evet yanıtını vermiştir. 2.sınıfta olanların %44'ü (22 kişi) hayır, %20'si (10 kişi) kararsızım, %36'sı (18 kişi) evet yanıtını vermiştir.3.sınıfta olanların %50'si (29 kişi) hayır, %10,3'ü (6 kişi) kararsızım, %39,7'si (23 kişi) evet yanıtını vermiştir. 4.sınıfta olanların %26,1'i (18 kişi) hayır, %21,7'si (15 kişi) kararsızım, %52,2'si (36 kişi) evet yanıtını vermiştir.

Hazırlık sınıfında olanların %2,4'ü (1 kişi) Sizce İslâm dini organ nakline ve bağışına olumlu bakmakta mıdır? sorusuna hayır, %63,4'ü (26 kişi) kararsızım, %34,1'i (14 kişi) evet yanıtını vermiştir. 1.sınıfta olanların %11,9'u (5 kişi) hayır, %26,2'si (11 kişi) kararsızım, %61,9'u (26 kişi) evet yanıtını vermiştir. 2.sınıfta olanların %6'sı (3 kişi) hayır, %48'i (24 kişi) kararsızım, %46'sı (23 kişi) evet yanıtını vermiştir.3.sınıfta olanların %10,3'ü (6 kişi) hayır, %44,8'i (26 kişi) kararsızım, %44,8'i (26 kişi) evet yanıtını vermiştir. 4.sınıfta olanların %13'ü (9 kişi) hayır, %31,9'u (22 kişi) kararsızım, %55,1'si (38 kişi) evet yanıtını vermiştir.

Sonuç

Araştırma sonucu cinsiyet değişkeni ile Bağış yapmak durumunda kalsanız hayat kurtarmak ister miydiniz?, Tanımadığınız biri için olsa bile organınızı bağışlar mısınız? ve İslâm'ın organ bağışına yaklaşımını biliyor musunuz? soruları arasında istatistik olarak anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür ($p<0,05$).

Yine elde edilen bulgulara göre sınıf değişkeni ile Yakın çevrenizin (eş dost akraba) organ bağışına olumsuz yaklaşıyor mu?, İslâm'ın organ bağışına yaklaşımını biliyor musunuz? ve Sizce İslâm dini organ nakline ve bağışına olumlu bakmakta mıdır? soruları arasında istatistik olarak anlamlı farklılık vardır ($p<0,05$).

Benzer araştırmalarda da öğrencilerin çoğunluğunun dini açıdan organ bağışını uygun bulduğu ifade edilmiştir. Aynı araştırmada öğrencilerin organ bağışı bilgi durumuna göre dini açıdan organ bağışını uygun görme durumu karşılaştırıldığında; organ bağışı konusunda bilgisi olup dini açıdan organ bağışını uygun görenlerin oranının bilgisi olmayan öğrencilerin oranına göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Organ bağışı

konusunda bilgi sahibi olanların organ bağışı yapmayı dini açıdan uygun gördükleri ortaya çıkmıştır.⁹

Organ bağışı yapmayı düşünme durumlarının incelendiği diğer bir çalışmada katılımcıların %31,1'i organ bağışı yapmayı düşündüğünü belirtirken, %28,1'i düşünmediğini belirtmiştir. Katılımcıların %40,7'si ise organ bağışı konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir. Organ bağışı konusunda eğitim alma durumunda ise organ bağışı konusunda evet ve kararsız olanların büyük çoğunluğu eğitim almak istediğini beyan etmiştir. Aynı araştırma sonuçlarına göre ilahiyat fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin organ bağışı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, organ naklinin dinen uygun olmadığına dair çeşitli kaygılar yaşadıkları ve bu konuda bilgilendirilmeye ihtiyaç duydukları, bu konuda organ bağışı yapılan birimlerden fikir almak istedikleri tespit edilmiştir.¹⁰

Araştırmamızın bulguları ile diğer bulguları karşılaştırdığımızda diğer hususlarda olduğu gibi dini hususlarda da eğitim düzeyi yükseldikçe organ bağışı konusunda öğrencilerin düşüncelerinin ve kararsızlıklarının olumlu yönde değiştiği ve geliştiği söylenebilir.

Kaynakça

- Arslantürk, Zeki. *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri*. (İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2008).
- Bulut, Aliye. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Organ Bağışı Hakkında Bilgi, Tutum ve Davranışları". *Kocaeli Med J* 8/1 (Şubat 2019), 202-209.
- BUÜ, Bursa Uludağ Üniversitesi. "Organ Nakli Merkezi". Erişim 21 Kasım 2023. <https://www.uludag.edu.tr/organnakli/konu/view?id=6917&title=organ-ve-doku-bagisi>
- Güler, Selver vd, Bir Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışı Hakkındaki Bilgi ve Düşünceleri, *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3/1 (2017). <https://doi.org/10.30569/adiyamansaglik.428906>
- Kılıçarslan, Menekşe Eriş, Hüseyin. "Üniversite Öğrencilerinin Organ ve Doku Bağışı Hakkındaki Görüşleri". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 18/70 (Nisan 2019), 838-851. <https://doi.org/10.17755/esosder.469012>
- Tekin, Çiğdem vd, "Attitudes and Behaviours of Theology Faculty Students on Organ Donation". *ESTUDAM Public Health Journal*. 7/2 (2022), 232-242. <https://doi.org/10.35232/estudamhsd.990806>
- Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun, *Resmî Gazete* 16655 (29 Mayıs 1979), Kanun Numarası: 2238, 5/18, 150.
- Sağlık Bakanlığı (SB), "Doku, Organ Nakli Ve Diyaliz Hizmetleri Dairesi Başkanlığı", Erişim 31 Mayıs 2023. <https://shgmorgandb.saglik.gov.tr/>
- Soysal, Abdullah-Kaya, Necibe. "Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışı İle İlgili Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeyleri: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16/2 (Ekim 2019), 717-743. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.527548>

⁹ Çiğdem Tekin vd., Attitudes and Behaviours of Theology Faculty Students on Organ Donation, *ESTUDAM Public Health Journal* 7/2 (2022), 232-242.

¹⁰ Aliye Bulut, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Organ Bağışı Hakkında Bilgi, Tutum ve Davranışları", *Kocaeli Med J* 8/1 (Şubat 2019), 202-209.